

MUUTTUVA MAAILMA, UUDISTUVA TKI-OSAAMINEN

Sirkka Saranki-Rantakokko, HTT, THM, lehtori, TKI-osaajavalmennus koordinaattori
Lapin ammattikorkeakoulu
sirkka.saranki-rantakokko@lapinamk.fi

1 JOHDANTO

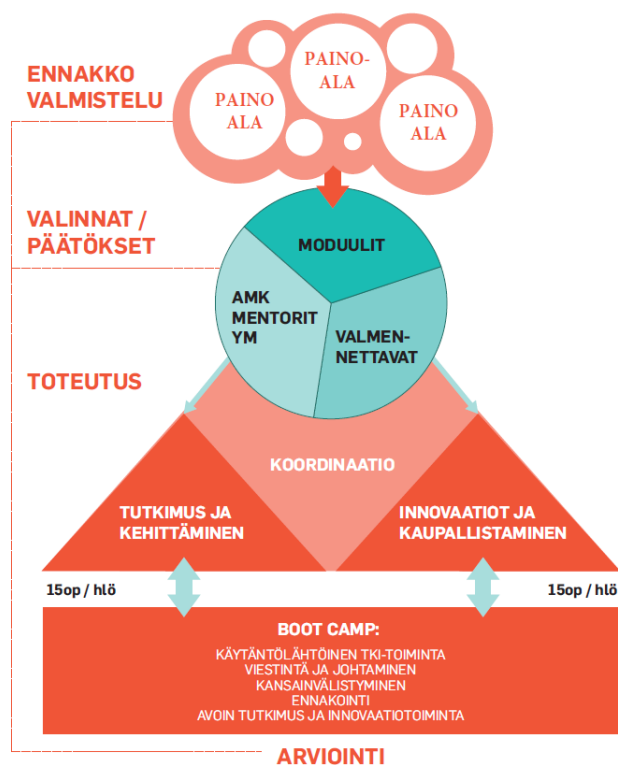
Eri tahot odottavat ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan uudistumista, tuloksia ja vaikuttavuutta. Sipilän hallitusohjelman 2015 yhtenä tavoitteena on, että tutkimus- ja innovaatiotoiminnan laatu ja vaikuttavuus ovat kääntyneet nousuun hallituskauden lopussa. Tähän liittyvänä tavoitteena on myös hyödyntää tieteen ja tutkimuksen resursseja tehokkaammalla ja vaikuttavammalla tavalla. Ammattikorkeakoulujen erityisenä lakisääteisenä tehtävänä onkin harjoittaa työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa (TKI) (Arenen Rakenteellisen kehittämisen työryhmä 2016; L 932/2014). Tämän ohella on kiinnitetty huomiota TKI-toiminnan ja tutkintojen, opetuksen tavoitteiden ja aluekehityksen integraatioon ja TKI-toiminnan kokonaisvaltaiseen suunnitteluun (esim. Lehikoinen 2012).

Ammattikorkeakoulut ovat tuottaneet TKI-osaamisensa kehittämiseksi ja vahvistamiseksi muun muassa TKI-osaajavalmennuksen. Se toteutetaan verkostona. Valmennuksessa käsitellään keskeisiä TKI-osaamisalueita ja paneudutaan erityisesti käyttäjä- ja käytäntölähtöiseen TKI-kulttuuriin ja toimintamalleihin. Uutena sisältönä ovat Arenen Rakenteellisen kehittämisen työryhmän raportista (2016) nostetut ammattikorkeakoulujen yhteiset strategialähtöiset, vahvuuksiin ja ennakoituihin osaamistarpeisiin perustuvat painoalat/vahvuusalat (Arenen Rakenteellisen kehittämisen työryhmä, 2016). Tarkoitus on, että TKI-osaajavalmennuksessa osallistujat yhdistävät painoalat käytännön kysymyksiin ja vahvistavat ammattikorkeakoulujen yhteyttä ja profiloitumista yhteisten strategisten ja yhteiskunnallisten kysymysten työstämisessä.

Tämä artikkeli käsittelee ammattikorkeakoulujen yhteisten painoalojen integroitumista TKI-osaajavalmennukseen valmennuksen käynnistymisvaiheessa syksyllä 2016. Tavoite on kuvata, miten valmennettavat käsittelevät strategisia painoaloja valmennuksen alussa ja mitä merkityksiä he niille antavat. Tutkimus hyödyntää TKI-osaajavalmennuksen kehittämistä ja tuottaa tietoa ammattikorkeakoulujen yhteisiä strategisten painoaloja käsitteleville tahoille.

2 TKI-OSAAJAVALMENNUS AMMATTIKORKEAKOULUJEN YHTEISTEN STRATEGISTEN PAINOALOJEN KÄSITTELYN KONTEKSTINA

TKI-osaajavalmennuksen tavoite on parantaa valmennukseen osallistujien, ammattikorkeakoulujen ja ammattikorkeakouluverkoston TKI-osaamista. Valmennus käsittää kaksi valmennuspolkua ja yhteisen osan. Valmennuspolut ovat Tutkimus ja kehittäminen ja Innovaatiot ja Kaupallistaminen. Poluilla aiheet ja tehtävät perustuvat valmennettavien omiin ja /tai heidän taustaorganisaatioidensa kehittämistarpeisiin. Valmennuksen yhteiseen osaan kuuluu koordinaation lisäksi Boot Camp:ien yhteisten sisältöjen tuottaminen ja etenkin valmennettavien yhteistoiminnan ja verkostoitumisen vahvistaminen. Alla olevassa kuviossa on esitelty TKI-osaajavalmennuksen rakenne.

Kuvio 1. TKI-osaajavalmennuksen rakenne.

RAKE-raportti (2016) käsittelee maailman parhaan korkeakoululaitoksen kehittämistä, jonka vaikutukset ulottuvat yhteiskuntaan, korkeakoulupolitiikkaan ja alue- ja elinkeinopolitiikkaan. Esitetyn vision mukaan ammattikorkeakoulut profiloituvat, verkostoituvat ja kehittyvät kansainvälisiksi toimijoiksi. Tekemällä hyvää yhteistyötä ja työnjakoa niillä on mahdollisuus merkittävään vaikuttavuuteen "maailman parhaan korkeakoululaitoksen kehittämisessä". Kyseisessä visiossa AMKien rooli on ajateltu olevan kehityksen moottorina. Yhdessä osassa raportti esittelee ammattikorkeakoulujen strategiset painoalat. Ammattikorkeakoulut profiloituvat omiin vahvuuksiinsa alueellisten tarpeiden, strategioiden ja yhteiskunnallisen työnjaon mukaisesti. Ne määrittelevät omia strategisia painoalojaan ilmiöpohjaisesti ja pyrkivät

vastaamaan nykyisiin ja tuleviin yhteiskunnallisiin haasteisiin sekä työelämän ja osaamisen kehityksiin. Osa painoaloista esiintyy usean ammattikorkeakoulun strategiassa. Näitä ovat muun muassa älykäs toimintaympäristö ja digiratkaisut, SOTE-uudistus ja osaamisen kehittäminen, palvelut, liiketoiminta, muotoilu, uusiutuvien luonnonvarojen älykäs ja vastuullinen käyttö ja turvallisuusosaaminen. (Arenen Rakenteellisen kehittämisen työryhmä 2016.)

Ammattikorkeakoulujen yhteisten painoalojen käsittelyyn hyödynnetään elokuussa 2016 käynnistynyttä TKI-osaajavalmennusta. Aikaisempien TKI-osaajavalmennuksien yhdeksi suurimmaksi anniksi on todettu valmennuksen aikana kehittyneet verkostot. Valmennettavilla on tarve kuulua yhteen, tehdä tehtäviä yhdessä ja saavuttaa tavoitteet yhdessä suunnitellun aikataulun mukaisesti. Käymissään keskusteluissa valmennettavat ovat vertailleet ammattikorkeakoulujen käytäntöjä, yhtenäistäneet niitä ja laatineet yhteisiä projekteja ja julkaisuja. (Saranki-Rantakokko 2016, 52.)

TKI-osaajavalmennus painottaa käyttäjä- ja käytäntölähtöistä TKI-toimintaa. Sen on todettu olevan uusi, yleisesti hyväksytty viitekehys innovaatioiden tutkimiselle ja kehittämiselle (Curley & Salmelin 2013). Käyttäjä- ja käytäntölähtöisessä tiedon tuotannossa yhdistyvät käyttäjien, kuluttajien ja kansalaisten tarpeet sekä tieto, luovuus ja osaaminen. Käytäntölähtöisessä lähestymistavassa innovaatiotoiminta nähdään toteutuvan yksilö- ja yhteisökeskeisesti ja järjestelmällisesti. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008; Opetus- ja kulttuuriministeriö & Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.) Käytäntölähtöinen innovointi on määritelty käytännön ongelmatilanteista käynnistyviksi innovaatioprosesseiksi, joiden ratkaisu syntyy erilaisten tietojen ja osaajien yhteistyön ja yhdistymisen kautta (Harmaakorpi & Melkas 2012, 437-452). Uutta oivallusta ja osaamista voi syntyä esimerkiksi teknologian soveltamiseen, palvelu- ja liiketoimintamalleihin, työ- ja toimintatapoihin tai tuotekonseptien ja brändien hallintaan (Kolehmainen 2016, 264).

TKI-osaajavalmennukseen liitettiin ammattikorkeakoulujen yhteisten strategisten painoalojen käsittely keväällä 2016. Tarkoituksena oli sitoa TKI-osaajavalmennus entistä laajempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja kehittää yhteistyötä, verkostoja ja asiantuntijuutta ammattikorkeakoulujen yhteisten strategisten painoalojen käsittelyyn. Valmennuksen osallistajat valitsivat kiinnostuksensa kohteena olevan painoalan ilmoittautuessaan valmennusohjelmaan. Tässä tutkimuksessa mielenkiinnon kohteena ovat teemat, jotka valmennettavat muodostamissaan ryhmissä ovat valinneet avaamaan painoaloja. Kiinnostavaa on seurata, miten valmennettavien teemaryhmissä asioiden tutkiskelu yhdessä käynnistyy.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä tutkimuksessa kuvataan valmennettavien näkemyksiä ammattikorkeakoulujen yhteisten strategisten painoaloja käsittelystä. Tutkimuksen tuottamaa tietoa on tarkoitus hyödyntää etenkin TKI-osaajavalmennuksen kehittämisessä mutta se on myös yhteisiä painoaloja käsittelevien tahojen organisaatioiden ja verkostojen käytettävissä.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten valmennettavat perustelevat valitsemiaan teemoja ja mitä osaamista he odottavat saavuttavansa teemojen käsittelystä?
2. Miten valmennettavat ovat työstäneet teemoja?
3. Miten valmennettavat kehittäisivät strategisten painoalojen käsittelyä TKI-osaajavalmennuksessa?

Tutkimuksen kohderyhmä oli vuoden 2016 TKI-osaajavalmennuksen 30 osallistujaa. Osallistajat olivat 16 eri ammattikorkeakoulusta eri puolilta Suomea. Tehtävänimikkeiden mukaan puolet kohderyhmästä tekee opetustyötä ainakin osaksi työtään. Toisen puolen tehtävänimikkeet viittasivat TKI-toimintaan. Sellaisia nimikkeitä olivat esimerkiksi TKI-, palvelu- tai projektipäällikkö.

TKI-osaajavalmennuksen käynnistämistilaisuudessa elokuussa 2016 valmennettavia pyydettiin hakeutumaan ilmoittamiinsa painoalaryhmiin ja aloittamaan vapaan keskustelun ryhmässä työstettävästä aiheesta. Keskustelun tuloksena syntyi kahdeksan teemaa. Ne olivat 1) Kiertotalous, 2) Tutkimusinfra ja yhteistyö, 3) Osaamisen vienti, 4) Innovaatioympäristö, 5) Palvelumuotoilu, ennakointi ja osallistavat menetelmät, 6) Mobiili (digi) viestintä, 7) Sisäisen turvallisuuden kehittäminen ja 8) Nuorten osallisuus ja hyvinvointi - Sote-uudistus.

Aineisto kerättiin verkkokyselynä lokakuun alussa 2016 viikon aikana. Kyselylomakkeen testasi 4 henkilöä. Kyselyyn vastasi testajaat mukaan luettuina 18 henkilöä. Valmennettavien vastaukset jakoutuivat teemoittain seuraavasti:

- Kiertotalous, 2 vastausta
- Tutkimusinfra, yhteistyö, 2 vastausta
- Osaamisen vienti 5 vastausta
- Innovaatioympäristö, 0 vastausta
- Palvelumuotoilu, ennakointi ja osallistavat menetelmät, 2 vastausta
- Mobiili (digi) viestintä, 0 vastausta
- Sisäisen turvallisuuden kehittäminen, 1 vastaus
- Nuorten osallisuus ja hyvinvointi, Sote-uudistus 4 vastausta
- Jokin muu aihe, 1 vastaus ja /tai ei teemaa, 1 vastaus

Kyselylomakkeessa suurin osa kysymyksistä edellytti vapaamuotoista vastausta. Avoimiin kysymyksiin vastaajat saattoivat kertoa mielipiteitään ja kuvata kokemuksiaan. Tämä mahdollisti tutkittavien näkökulmien ja äänen esille pääsemisen. Tässä tutkimuksessa keskitytään avointen kysymysten vastauksiin. Monivalintakysymyksistä otettiin huomioon valinnat, mitä TKI-osaamisalueita vastaajat toivovat teemaryhmissä kehittyvän. Kysymyksen vastaukset tuovat lisätietoa tutkimuskysymysten ratkaisuun.

Aineisto analysoitiin sisällön analyysilla. Analyysi sisälsi aineiston monitahoisen ja yksityiskohtaisen tarkastelun. Analyysissa haluttiin jäsentää valmennettavien näkemyksiä tehtävästä ja sen mielekkyydestä ja luomaan valmennettavien kertoma kuva teemaryhmien tilanteesta. Lisäksi haluttiin saada tietoa valmennettavien kokemuksista painoalojen käsittelystä TKI-osaajavalmennuksen kehittämistä varten. Analyysista on tehty yhteenveto, jossa on koottu tuloksien pääseikat ja vastaukset asetettuihin kysymyksiin. (Vrt. esimerkiksi Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 160, 226.)

4 TULOKSET

4.1 Tulokset teemaryhmittäin

Kiertotalous -teemaa pidettiin tärkeänä ja se liitettiin laajempaan kokonaisuuteen. Aihetta tarkasteltiin alueen tulevaisuuden kehittymisen ja luonnonvarojen käytön näkökulmasta. Sen todettiin kuuluvan hallituksen kärkihankkeisiin. Ammattikorkeakouluille teeman käsittelyn odotettiin tuottavan sisältöä opetukseen ja opiskelijoiden tulevaan osaamiseen. Teemaryhmän toivottiin tuottavan osaamista TKI-asiantuntijaroolissa ja tehtävissä toimimiseen, oman osaamisen arviointiin ja tiedottamiseen, viestintään ja vuorovaikutukseen.

”Erittäin tärkeänä. Kiertotalouden edistäminen on hallituksen kärkihankkeita. Ammattikorkeakouluissa päästään konkreettisesti edistämään kiertotaloutta integroituna opetukseen.”

”Teemaryhmä on tärkeä, koska Lapin alueella kiertotalous ja luonnonvarojen älykäs ja tarkoituksenmukainen käyttö koetaan yleisesti tärkeänä ja positiivista tulevaisuutta tukevana aiheena.”

Ryhmän keskustelu oli käynnistynyt yleisellä tasolla. Se oli sisältänyt jäsenten keskinäisten mielenkiintojen ja osaamisten tarkastelua. Keskustelu oli sisältänyt myös paikallisten voimavarojen tarkastelua. Ryhmä oli suunnitellut myös toimintansa etenemistä. Ryhmä oli sopinut jatkavansa keskustelua puhelimen verkkoviestintäohjelman avulla.

”Keskustelimme yleisesti ryhmän mielenkiinnonkohteista, taustoista ja visioimme, kuinka voisimme yhdessä edetä asioissa. Intressit osuivat melko hyvin yksiiin.”

Alkuvaihetta kuvattiin motivoivaksi ja innostavaksi kokemukseksi. Vaikka ryhmän koettiin edenneen hitaasti ja sen toivottiin aktivoituvan, ideat olivat jalostuneet ja materiaalia jaettu. Aiheen käsittelyn tuotoksesta ei ollut sovittu. Ryhmä odotti seuraavaa tapaamista kasvokkain eikä kokenut tarvitsevansa erityistä ohjausta tässä vaiheessa.

” ... mutta ryhmä pitäisi saada toimimaan yhdessä. Siihen tarvitaan kaikkien ryhmän jäsenten panostusta. Toivon, että ryhmämme löytää yhteiset tavoitteet ja alkaa toimimaan niiden eteen ”

Seuraava teemaryhmä nimettiin aiheensa mukaisesti **tutkimusinfra ja yhteistyö**, joka viittasi ammattikorkeakoulujen tutkimuslaboratorioiden käytön kehittämiseen. TKI-ympäristön ja -infrastruktuurin katsottiin luovan yhden työelämälähtöisen oppimisen ympäristön ja olevan TKI-toiminnan hyödynnettävissä sekä tuotteistettavissa koulutuspalveluiksi. Näiden syiden vuoksi aihetta pidettiin tärkeänä yhteisenä teemana. Lisäksi teeman käsittelyn toivottiin vahvistavan osallistujien innovaatio- ja TK-osaamista sekä tuotteistamisen ja myynnin osaamista.

”TKI-osaajavalmennusohjelman eri ammattikorkeakoulujen yhteisen kehittämistehtävän avulla tavoittelemme mahdollisuutta rakentaa verkoston avulla kehittämisen polkuja eri innovaatioasetelituotteista ja siten lisätä yhteistyötä eri korkeakoulujen palvelutoiminnan toimijoiden välillä. Kokonaisuus liittyy palveluliiketoiminnan yhteiskeittämiseen.”

Yhteistyön mahdollisuuksia tarkasteltiin osallistujien omista ja edustamiensa organisaatioiden näkökulmasta. Yhteistyöllä pyrittiin edistämään palvelujen tuotteistamista, markkinointia ja vientiä. Teemaryhmän tarvetta perusteltiin myös tavoitteella päästä ammattiopistojen kanssa samalle tasolle koulutuspalvelujen myynnissä. Yhteistyön nähtiin mahdollistavan kunkin ammattikorkeakoulun profiloimisen palvelujen tuotannossa ja paikasta ja ajasta riippumattomien digitaalisten palvelujen kehittämisen. Toisaalta taas palvelutuotteiden yhteiskeittämisen ajateltiin avaavan uusia markkinoita.

”Hyvien palvelutuotteiden löydyttyä suomalaisilla ammattikorkeakouluilla on mahdollisuudet jopa kansainvälisiin markkinoihin.”

Tutkimusinfra ja yhteistyö -teemaryhmä oli järjestäytynyt ja sen jäsenet esittäytyneet sekä tehneet alustavan työnjaon. Se oli myös sopinut tutustumiskäynneistä toistensa luokse. Ryhmä oli jatkanut tehtävän työstöä. Tuotoksen muodosta ei ollut vielä sovittu. Valmennettavat kaipasivat TKI-osaajavalmennuksen kokonaisuuden selkiyttämistä ja rakenteen yksinkertaistamista. TKI-osaajavalmennus nähtiin verkostoitumisen foorumina, jossa voitiin tuottaa yhdessä uusia ratkaisuja.

Kolmannen ryhmän valitseman **Osaamisen vienti** -teeman katsottiin olevan ajankohtainen, monia korkeakouluja koskettava ja kuuluvan nykyisen hallitusohjelman painoalueisiin. Aihetta pidettiin tärkeänä myös ammattikorkeakoulujen tuloksellisuuden ja imagon näkökulmista. Osaamisen viennin katsottiin kytkeytyvän ammattikorkeakoulujen tulevaisuuden kuvaan, edistävän EU-maiden ja EU:n

ulkopuolisen maiden suhteita ja sopimuksia ja tuottavan mahdollisuuksia löytää uusia partnereita ja liiketoimintamalleja. Osaamisen viennin onnistumisen edellytyksenä pidettiin korkeakoulujen verkostoitumista.

”Rahoitusmallin muuttuessa tulee yhä tärkeämmäksi uusien rahoituskanavien ja markkinoiden avaaminen ammattikorkeakouluille.”

Teemaryhmän toiminnan odotettiin edistävän monenlaista osaamista. Eniten toivottiin lisää osaamista palvelujen tuotteistamiseen, tiedottamiseen, viestintään ja vuorovaikutukseen. Teemaryhmän odotettiin vahvistavan myös kykyä toimia kansainvälisissä yhteyksissä ja tunnistaa kansainväliseen TKI-toimintaan vaikuttavia tekijöitä ja toimia TKI-asiantuntijaroolissa ja -tehtävissä.

Osallistujat kokivat, että ryhmä oli muodostunut, se oli löytänyt yhteisen teeman, jota se ryhtyi käsittelemään. Ryhmä oli aloittanut toimintasuunnitelman laadinnan. Tuotoksena aiottiin laatia artikkeleita, lyhyitä juttuja aiheesta ja muita mahdollisia julkaisuja. Ensimmäinen tavoite ryhmällä oli selvittää ammattikorkeakoulujen osaamisen viennin nykytila. Selvityksessä tuli tutkia myös aiheeseen liittyviä haasteita. Selvitystä varten oli sovittu ryhmän jäsenten keskinäisestä työnjaosta ja vastuista sekä työskentely- ja yhteydenpitokanavista. Työn tulokset aiottiin esitellä ja julkaista jo kuluvan vuoden marraskuussa ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen tutkimuspäivillä.

”Ryhmässämme keskustelimme ammattikorkeakoulujemme hyvistä käytänteistä liittyen osaamisen tai koulutusvientiin, nykyisistä strategioista, kehittämistarpeista ja -mahdollisuuksista.”

Ryhmä totesi edistyvänsä sovitun tavoitteen saavuttamisessa. Yhteistyötä oli tehty tutkimuslyhennelmän kirjoittamisessa, kyselylomakkeen laatimisessa, kyselyn toteuttamisessa ja artikkelin kirjoittamisessa. Tutkimuslyhennelmä oli hyväksytty tutkimuspäiville. Ryhmäläisten välillä käytiin sähköpostiviestintää ja pidettiin verkkokokouksia. Jokainen osallistuja näytti sitoutuneen ryhmään ja prosessiin.

”On pidetty kiinni, jokainen yrittää omaa hankettaan viedä eteenpäin ja sähköpostikirjeenvaihtoa on käyty runsaasti.”

Käynnistysvaihe oli koettu hyvänä alkuna. Ryhmäytyminen oli sujunut hyvin. TKI-osaajavalmennuksen kokonaisuuden jäsentämiseen toivottiin vielä selkiyttämistä. Teemaryhmien valinta ja käynnistys esitettiin tulevassa toteutuksessa siirrettäväksi myöhäisempään ajankohtaan.

Palvelumuotoilu, ennakointi ja osallistavat menetelmät -teeman ryhmä oli valinnut aiheensa perusteellisen pohdinnan jälkeen. Teeman nähtiin tukevan rajapintainnovaatioiden syntymistä eri toimi- tai koulutusalojen välisessä yhteistyössä. Osa piti palvelumuotoilua enemmän kehittämisenäkökulmana ja toimintatapana kuin erillinen koulutusala. Teemaryhmän todettiin edistävän ammattikorkeakoulun TKI toiminnalle suunnattua alueellista osaamisen ja koulutustarpeiden ennakointitehtävää. Teemaryhmän toivottiin kehittävän osallistujien TKI-osaamista ja osaamisen arviointia.

"...aluekehityksessä ja koulutustarpeissa, jotta voidaan toimia aluekehittäjänä eikä vain jäädä työelämän muutokseen reagoimisen tasolle."

"Löysimme ensin toisemme muutaman samoista aiheista kiinnostuneen kesken. Kävimme läpi mitkä teemat meitä tarkemmin kiinnostavat ja palvelumuotoilu, ennakointi ja osallistavat menetelmät valikoituivat keskeisimmiksi."

Ryhmän toiminnan suunnittelu oli jäänyt yleiselle tasolle. Kuitenkin oli esitetty, että aihetta ryhdytään jäsentämään esimerkiksi jostakin tapauksesta tehtyjen havaintojen ja kootun tiedon avulla. Ryhmä oli käynyt keskustelua verkossa ja sopinut jatkavansa teeman työstöä seuraavassa lähitapaamisessa.

Ryhmän pyrkimyksenä oli tuottaa työstään julkaisu. Alussa muodostunut kuva valmennuspolkujen ja teemaryhmän keskinäisestä suhteesta ja tehtävistä oli epäselvä. Se oli kuitenkin jäsentynyt teemaryhmässä, jossa jäsenistä osa oli ennestään tuttuja, mikä mahdollisti asian avoimen käsittelyn.

"Kaksi toisensa tuntevaa ja samaan teemaryhmään kuuluvaa kysyivät mukaan vielä pari muuta samoista aiheista kiinnostunutta."

Sisäisen turvallisuuden kehittäminen -teeman etenemistä koskevaan kyselyyn vastasi vain toinen ryhmän jäsenistä. Hän piti aihetta ajankohtaisena ja tärkeänä maailman ja varsinkin Euroopan turvallisuustilanteen näkökulmasta ja katsoi, että aihe on pohdinnan arvoinen monella saralla ja monessa asiayhteydessä. Työpari oli sopinut tekevänsä työn yhdessä ja suunnitellut yhteistä aikataulua. Työstä aiottiin tuottaa raportti. Teemaryhmän ajateltiin tuottavan osaamista toimia TKI-asiiantuntijaroolissa ja -tehtävissä.

Teemaa **Nuorten osallisuus ja hyvinvointi ja Sote-uudistus** pidettiin yhtenä keskeisenä yhteiskunnallisena kehittämiskohteena. Sote-uudistuksen katsottiin koskevan lähes kaikkia ammattikorkeakouluja. Valittua aihetta pidettiin tärkeänä sekä koulutuksen että opiskelijoiden osallisuuden ja hyvinvoinnin tukemisen näkökulmista. Erityisesti kiinnitettiin huomiota opiskelijoiden osallisuuden ja hyvinvoinnin käsittelyyn puutteeseen sote-uudistuksessa. Toisaalta taas koettiin tarvetta Sote-uudistukseen liittyviin muutoksiin ja haasteisiin tartumisesta konkreettisella tasolla ja muidenkin ryhmien kuin nuorten opiskelijoiden näkökulmasta.

"Kaikkien amkien tulee olla valmistautuneita ja mieluiten mukana sote-kehittämisessä eri tavoin."

"Hyvin tärkeänä. Opiskelijat tekevät ammattikorkeakoulun, heidän osallisuutensa ja hyvinvointinsa tukeminen sekä vahvistaminen myös tulevien sote -muutosten myötä on huomioitava ammattikorkeakoulutusta kehitettäessä."

"Mielestäni valitsemamme aihe ei kovin hyvin liity SOTE-uudistukseen. Kylläkin toki nuorten opiskelijoiden näkökulmasta katsottuna eli miten tutorina voin vahvistaa nuorten osallisuutta ja hyvinvointia."

Teemaryhmässä kehitettävää osaamista ja siihen liittyvää yhteistyötä ajateltiin hyödynnettävän TKI-toiminnassa ja opetuksessa. Teemaryhmän odotettiin kehittävän etenkin TKI-osaamista ja kykyä arvioida osaamisen edistymistä. Uutta osaamista aiottiin käyttää oman ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan kehittämiseen ja oppimisen ja opinnäytetöiden ohjaamiseen.

Aloitussvaiheessa ryhmä oli pyrkinyt löytämään yhteisen kiinnostuksen kohteen ja aiheen, johon kaikilla oli annettava oma erityinen näkökulmansa. Myös ryhmän jäsenten osaamisista ja asiantuntijuutta valitusta teemasta oli käsitelty. Ryhmälle oli valittu puheenjohtaja, suunniteltu tapa ja ympäristö, missä työstää tehtävää sekä tehty alustava työnjako. Silti toiminta oli ollut vähäistä. Sitoutumiseen katsottiinkin tarvittavan vielä uutta tapaamista. Työn tulos aiottiin tiivistää artikkeliksi.

”Tavoite on saada tämä valmiiksi TKI-osaajavalmennuksen loppuun mennessä, joten uskon meidän aktivoituvan pikkuhiljaa., joten ellei ennen Seinäjokea tapahdu mitään, niin sen jälkeen varmasti.”

”Vähän hitaanlaisesti olemme käynnistelleet työskentelyämme, mutta aloitettu kuitenkin!”

Teemaryhmän ja polun erot oli ollut vaikea erottaa. Toisaalta taas aloituspäivät oli koettu innostavana ja idearikkaina. Silti tehtävänantojen toivottiin olevan vastaisuudessa selkeämpiä.

”Sain päivien aikana paljon uusia ideoita niin oman amk:n tki-toiminnan kehittämiseen, oppimisen ohjaamiseen sekä opinnäytetöiden ohjaamiseen.”

Kaikki vastanneet **eivät olleet löytäneet itselle sopivaa ryhmää** tai esittämänsä teemaan muita osallistujia. Yksi syy siihen oli, ettei osallistujia kokenut teemaa tarkoituksenmukaiseksi omaan osaamisalan tai ammattikorkeakoulun intressin näkökulmasta. Toinen syy oli, ettei osallistujia yrityksistään huolimatta ollut onnistunut löytämään muita osallistujia esittämänsä teemaan.

”Istuin ryhmässä, jossa mietittiin osaamisen vientiä, muttei oma projektini siihen liity. Saan vasta tällä viikolla tietoa siitä mitä oikeastaan meillä halutaan.”

”Oli puhetta että ryhmämme tapaisi lounaalla, mutta se ei onnistunut, tulkitsin että asia ei ollut ajankohtainen muille ryhmän jäsenille. Olen ollut Moodle- viestien kautta yhteydessä kolmeen muuhun, kaksi ei ole vastannut ja kolmannen kanssa on yritetty sopia ainakin puhelintreffejä mutta on tullut lisää valitettavia force majeure-tapauksia. Tavoitteena olisi ollut tutustua ja löytää jokin yhteinen pohja. En tiedä ovatko nuo kaksi muuta liittyneet johonkin toiseen ryhmään.”

3.2 Tulosten yhteenveto

Ammattikorkeakoulujen yhteisiin strategisiin painoaloihin liittyvien teemojen käsittelyä TKI-osaajavalmennuksessa pidettiin tärkeänä aluekehityksen, yhteiskunnan, ammattikorkeakoulujen ja opiskelijoiden näkökulmista. Osa teemoista yhdistyi suoraan painoalaan kuten SOTE-uudistus ja osaamisen kehittäminen /nuorten

osallisuus ja hyvinvointi -teema, uusiutuvien luonnonvarojen älykäs ja vastuullinen käyttö /kierotalous -teema ja turvallisuusosaaminen /sisäinen turvallisuus-teema. Osa teemoista linkittyi Palvelut, liiketoiminta ja muotoilu – painoalaan. Niitä olivat tutkimusinfra ja yhteistyö, palvelujen muotoilu ja osaamisen vienti. Palvelut, liiketoiminta ja muotoilu – painoalaan kytkeytyvissä teemoissa aihetta käsiteltiin ammattikorkeakoulun tehtävien näkökulmasta. Teemoja pidettiin tulevaisuutta käsittelevinä ja alueiden elinvoimaa tukevinä aiheina.

Teemojen käsittelystä syntyvää osaamista arvostettiin. Teemojen käsittelyn odotettiin edistävän ammattikorkeakoulujen välistä yhteistyötä, tukevan ammattikorkeakoulujen proaktiivista yhteiskunnallista roolia alueillaan ja uudistavan innovaatiotoimintaa. Teemaryhmiin osallistumisen odotettiin voimistavan etenkin kykyä toimia TKI-asiantuntijaroolissa ja -tehtävissä, tuotteistaa palveluja ja kehittää TKI-osaamista ja sen arviointia.

Teemaryhmät olivat työstämisen prosessin eri vaiheissa. Osa kävi yhä keskustelua valittavasta teemasta tai siihen liittyvistä rajauksista. Toiset käsitelivät työn toteuttamissuunnitelmaa. Jotkut olivat aiheensa taustoittamisvaiheessa. Osalla oli jo valmistumassa ensimmäinen tuotos.

Teemaryhmissä oli yleensä sovittu viestinnästä, viestintävälineistä tai -kanavista. Osa ryhmistä oli järjestäytynyt ja tehnyt työnjaon. Monissa ryhmissä oli keskusteltu toteutussuunnitelmasta ja toimenpiteistä mutta suunnitelma toiminnan etenemisestä puuttui lähes kaikilta. Osa ryhmistä ei ollut vielä keskustellut konkreettisesta toiminnasta.

Kaikki ryhmät eivät olleet sopineet teemaryhmänsä tuotoksesta. Joidenkin tavoitteena oli luoda jonkinlainen visuaalinen kuvaus tuotokseksi. Suurin osa ryhmistä ilmoitti aikovansa tuottaa julkaisun, artikkelin tai raportin.

Ammattikorkeakoulujen yhteisten painoalojen liittäminen TKI-osaajavalmennukseen edellytti vielä jäsentämistä. Erityisesti teemaryhmien ja valmennuspolkujen tehtävien yhteyttä haluttiin selkiytettävän. Kokonaisuuteen kaivattiin yksinkertaistamista. Toisaalta taas teemaryhmien työstö koettiin innostavana. Niissä oli myös keskusteltu teemaryhmän mahdollisuuksista ja sijoittumisesta TKI-osaajavalmennukseen.

5 POHDINTA

Teemaryhmät tarkastelivat ammattikorkeakoulun strategisia painoaloja käytännön näkökulmasta. Valmennettavat halusivat valita merkityksellisiä teemoja. Aihevalintoja perusteltiin paitsi ajankohtaisuudella myös poliittisilla (aluekehitys), taloudellisilla (taustaorganisaation menestys ja kilpailuetu), sosiaalisilla (ihmisten turvallisuus), teknologisilla (palvelujen paikasta riippumattomuus) ja ympäristöllisillä syillä ja tekijöillä.

Teemojen vaativuus ja laajuus oli herättänyt aidon yhteistyön tarpeen. Aikaisemmin TKI-osaajavalmennuksen yhdeksi merkittävimäksi anniksi on havaittu

valmennuksen aikana syntyneet verkostot. Niitä on hyödynnetty tehtävien teossa, tietojen vaihdossa ja käytäntöjen vertailuissa. Tällä kertaa teemaryhmien odotettiin tuottavan osaamista sekä tekijöille itselleen että heidän taustayhteisölleen suoraan ja etenkin syntyvän verkoston kautta.

Osa teemaryhmistä asetti heti työlleen selkeät tavoitteet ja suunnitteli konkreettiset toimenpiteet. Toisten eteneminen ei ollut aivan yhtä jouhevaa. Silti vain muutamat eivät löytäneet lainkaan sellaista teemaa, johon he olisivat sitoutuneet tai löytäneet muita osallistujia. Seuraavassa vaiheessa valmennuksessa tulee kiinnittää huomiota juuri heihin.

Ammattikorkeakoulujen yhteisten strategisten painoalojen käsittely TKI-osaajavalmennuksessa aiheutti muutoksen TKI-osaajavalmennuksen rakenteeseen. Aiemmin sisällön pääpaino oli valmennuspoluilla. Yhteiseen osuuteen oli suunniteltu valmennuksen kokonaiskoordinaatio ja joidenkin ennalta sovittujen sisältöjen tuottaminen Boot Camp:eille. Nyt painoalojen teemojen käsittely näytti jäävän valmennuspoluista irralleen. Sen vuoksi teemojen käsittely keskitettiin yhteiseen osaan. Muutoksen ajateltiin myös selkiyttävän kokonaisuutta. Silti pidettiin tarkoituksenmukaisena, että myös valmennuspolkujen ja teemaryhmien välillä tapahtuisi vastavuoroista reflektointia.

LÄHTEET

Arenen rakenteellisen kehittämisen työryhmä. 2016. Kohti maailman parasta korkeakoululaitosta. Raportti. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 31.10.2016]. Saatavana: <http://arene.fi/fi/ammattikorkeakoulut/vaikuttavuus/rake-selvitys>

Curley, M. & Salmelin, B. 2013. Open innovation 2.0: A New Paradigm. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 31.10.2016]. Saatavana: <file:///C:/Users/s.saranki-rantakokko/Downloads/OISPGOpenInnovation20ANewParadigm-WhitePaper.pdf>

Harmaakorpi, V. & Melkas, H. 2012. The two modes of practice-based innovation. Teoksessa: H. Melkas & V. Harmaakorpi (eds.) Practice-based innovation: Insights, applications and policy implications. Berlin: Springer, 437-452.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13.-14., osin uud. p. Helsinki: Tammi.

Kolehmainen Jari, 2016. Paikallinen innovaatioympäristö: Kohti alueellisen innovaatiotoiminnan ymmärtämistä. [Verkkojulkaisu]. Tampere: Tampere University Press. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 1632. [Viitattu 31.10.2016]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0021-0>

L 932/2014. Ammattikorkeakoululaki.

Lehikoinen A. 2012, Ylemmän ammattikorkeakoulututkinon kehittämistä 10 vuotta. Mihin sitten? Opetus- ja kulttuuriministeriö. Kalvosarja 30.11.2012

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. Suomi osaamis pohjaiseen nousuun. Tutkimus- ja innovaatiopolitiikan toimintaohjelma. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 31.10.2016]. Saatavana: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tiede/tutkimus- ja_innovaationeuvosto/erillisraportit/liitteet/TINTO_12.12.2012.pdf

Saranki-Rantakokko, S. 2016. TKI-osaajavalmennus. Erikoistumismoduulin satoa vuosilta 2014-2016. Rovaniemi: Lapin ammattikorkeakoulu. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportit ja selvitykset 6/2016.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2008. Kansallinen innovaatiostrategia 2008. [Verkojulkaisu]. [Viitattu 31.10.2016]. Saatavana: https://www.tem.fi/files/19704/Kansallinen_innovaatiostrategia_12062008.pdf